Cynllun cyflwyno Treftadaeth 2033: 2026–2029

Ein gweledigaeth ar gyfer treftadaeth

Cyflwyniad

Yn 2023 mlynedd fe wnaethom ddisgrifio ein strategaeth 10 mlynedd, Treftadaeth 2033, i fuddsoddi £3.6biliwn biliwn a godir ar gyfer achosion da gan chwaraewyr y Loteri Genedlaethol i wneud gwahaniaeth go iawn i bobl, lleoedd a chymunedau. Cynlluniwyd ein dull hirdymor i ganiatáu i ni ymateb i fyd sy'n newid a chefnogi cymunedau ledled y DU i gysylltu â'u treftadaeth. Fe wnaethom ymrwymo i gyhoeddi cynlluniau cyflwyno tair blynedd i amlinellu sut y byddem yn gwneud hyn. Dyma ein hail gynllun cyflwyno, a fydd yn arwain ein gwaith rhwng 2026 a 2029.

Treftadaeth 2033 – y tair blynedd gyntaf

Yn ystod tair blynedd gyntaf Treftadaeth 2033 fe wnaethom:

- gyflwyno Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol wedi'u symleiddio gan gefnogi ystod eang o brosiectau treftadaeth sy'n adlewyrchu ein pedair egwyddor fuddsoddi
- cyflwyno trothwy grant uwch o £10miliwn, gan alluogi buddsoddi ar raddfa fwy mewn prosiectau treftadaeth trawsnewidiol
- cefnogi 1,750 o brosiectau gyda buddsoddiad o £885m
- lansio pum menter strategol newydd gyda'r nod o fynd i'r afael â heriau treftadaeth hirdymor ar raddfa fawr, gan gynnwys:
    - Treftadleoedd: buddsoddi £200m dros 10 mlynedd i hybu balchder bro a chysylltiad â threftadaeth
    - Cysylltiadau Tirwedd: £150m dros 10 mlynedd ar gyfer y tirweddau a drysorir fwyaf yn y DU
    - Trefi a Dinasoedd Natur: partneriaeth newydd a £15m o ariannu i wella mannau gwyrdd trefol
    - Addoldai: buddsoddi o leiaf £15m ar brosiectau strategol i achub treftadaeth mewn angen ar gyfer cymunedau ar draws y DU
- Dathlu pen-blwydd y Loteri Genedlaethol yn 30 oed a'i heffaith anhygoel ar fywyd a threftadaeth ar draws y DU

Rydym eisoes wedi gwneud cynnydd sylweddol tuag at gyflwyno uchelgeisiau ein pedair egwyddor fuddsoddi: achub treftadaeth; diogelu'r amgylchedd;

cynhwysiad, mynediad a chyfranogiad; a chynaladwyedd sefydliadol.

Yng nghyfnod cyflwyno cyntaf (2023–2026) ein strategaeth, fe wnaethom lansio proses Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol newydd, symlach, gan gefnogi 4,125 o geisiadau grant o bob cwr o'r DU. Rydym wedi ymrwymo £885m o arian gan y Loteri Genedlaethol i 1,750 o brosiectau i gefnogi'r lleoedd, y casgliadau, y diwylliannau a'r atgofion o'r gorffennol y mae pobl yn eu gwerthfawrogi ac eisiau eu trosglwyddo i genedlaethau'r dyfodol.

Fe wnaethom hefyd lansio pum menter strategol ac rydym eisoes wedi ymrwymo dros £134m i 89 o grantiau i gefnogi heriau treftadaeth hirdymor. Mae'r buddsoddiad strategol hwn yn helpu i ymwreiddio treftadaeth yng nghynlluniau trefi, dinasoedd ac ardaloedd ar draws y DU; gwella mynediad at ein treftadaeth naturiol, ac ansawdd y dreftadaeth honno; cefnogi treftadaeth ragorol fel addoldai; a mynd i'r afael â heriau cyffredin, ar draws y sector.

Rydym wedi buddsoddi mewn rhaglenni sy'n caniatáu i bobl warchod a mwynhau'r dreftadaeth sy'n bwysig iddynt, gan gynnwys gweithio gyda'r Gronfa Treftadaeth Bensaernïol i gefnogi 19 o Ymddiriedolaethau Datblygu Treftadaeth sy'n grymuso cymunedau, elusennau a grwpiau treftadaeth i ailddychmygu ac ailbwrpasu eu hadeiladau treftadaeth. Rydym wedi cefnogi sefydliadau gan gynnwys amgueddfeydd a grwpiau natur a arweinir gan wirfoddolwyr i weithio mewn ffyrdd newydd a chynaliadwy, drwy Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol a'n Cronfa Arloesi Treftadaeth bwrpasol. Ac rydym wedi gweithio gyda chymunedau a busnesau lleol i roi bywyd newydd i dirnodau treftadaeth hoff annwyl drwy ein rhaglen Menter Treftadaeth.

Treftadaeth 2033 - y tair blynedd nesaf

Dros y tair blynedd nesaf byddwn yn:

- buddsoddi cyfanswm o tuag **£1.46bn** mewn treftadaeth
- buddsoddi **dros £130m** mewn mentrau strategol
- buddsoddi **o leiaf £20m** mewn prosiectau sydd â'r nod o ennyn diddordeb pobl ifanc yn y byd treftadaeth
- dwysau buddsoddi yn y **lleoedd sydd ei angen fwyaf**
- gwneud tua **95%** o benderfyniadau grant yn yr ardal neu'r wlad lle mae'r ymgeisydd wedi'i leoli
- parhau i sicrhau bod ariannu ar gael ar gyfer treftadaeth ym **mhob awdurdod lleol** yn y DU

Fel ariannwr mwyaf treftadaeth y DU, sy'n gweithredu ar draws Cymru, Lloegr, Yr Alban a Gogledd Iwerddon, rydym mewn sefyllfa unigryw i barhau i helpu pobl i gyrchu treftadaeth ac adrodd eu storïau. Dros y tair blynedd nesaf, bydd tua 95%

o'n penderfyniadau grant yn parhau i gael eu gwneud yn lleol, gan staff a phwyllgorau sydd wedi'u lleoli yn ein tair ardal o Loegr ac ar draws y tair gwlad ddatganoledig. Byddwn hefyd yn parhau i fuddsoddi mewn mentrau strategol sy'n cefnogi treftadaeth ar raddfa fawr, o adfer tirweddau i ennyn diddordeb pobl ifanc a datblygu sgiliau, nawr ac ar gyfer y dyfodol.

Mae ymgeiswyr, derbynyddion grantiau a phartneriaid wedi dweud wrthym eu bod yn gwerthfawrogi hyblygrwydd a symlrwydd Treftadaeth 2033. Ac mae cyhoeddi ein hadroddiad effaith cyntaf yn dangos bod y prosiectau rydym wedi'u hariannu hyd yma yn cefnogi ein hegwyddorion buddsoddi yn gryf. Rydym yn gwybod bod effaith bwrpasol ar dreftadaeth yn gofyn am ymrwymiad hirdymor, ond eisoes yn y cyfnod cynnar hwn, mae ein hadborth gan randdeiliaid a'n data ar effaith yn rhoi hyder i ni ein bod ar y trywydd iawn, ac rydym yn parhau i fod yn ymrwymedig i'n pedair blaenoriaeth gyflwyno: arian grant; mentrau strategol; cydweithio a phartneriaethau; ac effaith a gwella.

Wrth i ni adeiladu ar y cynnydd yr ydym wedi'i wneud ers 2023, byddwn yn parhau i fod yn hyblyg, gan ymateb yn gyflym i amgylchiadau allanol sy'n newid a diwallu anghenion sy'n dod i'r amlwg mewn cymunedau. Yn y cynllun cyflwyno hwn fe welwch dystiolaeth o barhad ac addasu, gan gynnwys:

- cynlluniau ar gyfer buddsoddi pellach yn y lleoedd sydd angen cefnogaeth fwyaf i ddatblygu eu treftadaeth, gan gynnwys ein 15 Treftadle presennol, ond heb fod yn gyfyngedig iddynt
- cefnogaeth ychwanegol a anelir at bobl ifanc i'w helpu i ymgysylltu â threftadaeth ac adeiladu sgiliau hirdymor a fydd yn cefnogi treftadaeth yn y dyfodol
- buddsoddi mewn mynediad a thwf drwy gefnogi prosiectau arloesol sy'n creu cyfleoedd gwirfoddoli, cyflogaeth a hyfforddiant, ac sy'n ailddefnyddio adeiladau hanesyddol
- cymorth i sefydliadau addasu i heriau ansefydlogrwydd byd-eang fel eu bod yn ddigon cydnerth i warchod ein treftadaeth ragorol a'i gwneud yn hygyrch yn y tymor hir

Edrychwn ymlaen at gydweithio â chi i gyflwyno'r cam nesaf hwn o Treftadaeth 2033.

– Bwrdd Ymddiriedolwyr Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol

Sut rydym yn gweithio

Ein gweledigaeth

Ein gweledigaeth yw gwerthfawrogi a gofalu am dreftadaeth a'i chynnal ar gyfer pawb, nawr ac yn y dyfodol.

I gyflawni hyn, mae ein strategaeth wedi'i hategu gan gynlluniau cyflwyno tair blynedd. Mae'r dull hwn yn caniatáu i ni fod yn hyblyg, addasu i anghenion y sector treftadaeth ac ymateb i ddigwyddiadau a chyfleoedd allanol dros 10 mlynedd Treftadaeth 2033.

Mae'r cynllun cyflwyno hwn yn nodi ein cerrig milltir allweddol a sut y byddwn yn buddsoddi arian y Loteri Genedlaethol ar draws 2026–2029. Caiff ei ddiweddaru'n flynyddol fel rhan o'n prosesau cynllunio busnes.

Ein hegwyddorion buddsoddi

Mae ein pedair egwyddor fuddsoddi wrth wraidd ein huchelgeisiau ar gyfer treftadaeth ac maent yn sail i'n holl benderfyniadau grant:

- **Achub treftadaeth:** gwarchod a gwerthfawrogi treftadaeth, nawr ac yn y dyfodol.
- **Diogelu'r amgylchedd**: cefnogi adferiad byd natur a chynaladwyedd amgylcheddol.
- **Cynhwysiad, mynediad a chyfranogiad:** cefnogi gwell cynhwysiad, amrywiaeth, mynediad a chyfranogiad mewn treftadaeth.
- **Cynaladwyedd sefydliadol:** cryfhau treftadaeth er mwyn iddi addasu a bod yn gydnerth yn ariannol, gan gyfrannu at gymunedau ac economïau.

Rydym yn gofyn i brosiectau a ariannwn gymryd y pedair egwyddor fuddsoddi i ystyriaeth yn eu ceisiadau.

Ein hymagwedd

Mae'r rhan fwyaf o'n harian Treftadaeth 2033 yn cael ei ddarparu drwy Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol. Bwriedir iddynt fod yn eang ac yn gynhwysol a gallant gefnogi ystod eang o brosiectau treftadaeth sy'n adlewyrchu anghenion a dyheadau lleol. Ein nod yw gwella ein prosesau ymgeisio a chyflwyno grantiau i gwsmeriaid yn barhaus trwy ymchwil defnyddwyr rheolaidd ac adborth arall.

Er mwyn sicrhau ein bod yn cyflawni ein gweledigaeth i fuddsoddi ar gyfer y dyfodol yn ogystal â'r presennol, ac ar draws lleoedd yn ogystal â phrosiectau unigol, rydym hefyd yn buddsoddi mewn:

- **mentrau strategol** sy'n mynd i'r afael â heriau ar raddfa fawr neu draws-diriogaethol, gyda ffocws ar le, tirwedd a natur, treftadaeth mewn angen ac ymateb i gyfleoedd ac argyfyngau
- **partneriaethau** sy'n dwyn ynghyd arbenigedd ac adnoddau, gan greu effaith fwy pwerus a pharhaol

Ein gwerthoedd

Mae ein gwerthoedd a'n hymddygiadau yn rhan annatod o'r ffordd yr ydym yn gweithio. Maent wedi'u hymwreiddio ar draws ein cynllunio strategol a busnes a'n dulliau arwain a rheoli:????

- **Cynhwysol** o bob agwedd ar dreftadaeth, pobl a chymunedau.
- **Uchelgeisiol** ar gyfer ein pobl, ein cymunedau a'n treftadaeth.
- **Cydweithredol** trwy weithio a dysgu gyda'n gilydd.
- **Ymddiriedir ynom** am ein cyfanrwydd, ein harbenigedd a'n barn.

Rôl Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol

Fel ariannwr mwyaf treftadaeth y DU, mae gennym y fraint o fuddsoddi arian a godir gan chwaraewyr y Loteri Genedlaethol i gefnogi prosiectau ar draws y DU sy'n cysylltu pobl a chymunedau â'u treftadaeth. Rydym yn dyfarnu 20% o'r incwm Achosion Da a godir gan chwaraewyr y Loteri Genedlaethol. Rydym hefyd yn dosbarthu ariannu treftadaeth sy'n cyd-fynd â'n gweledigaeth a'n hegwyddorion buddsoddi ar ran llywodraeth y DU a llywodraethau datganoledig.

Rydym yn gorff cyhoeddus anadrannol sy'n atebol i Senedd y DU drwy'r Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS). Mae'r adran hon yn gosod ein Cyfarwyddiadau polisi ar gyfer y DU ac ar gyfer Lloegr, ac mae gennym hefyd Gyfarwyddiadau polisi gan lywodraethau datganoledig Cymru, Yr Alban a Gogledd Iwerddon (mae Cyfarwyddiadau Polisi Gogledd Iwerddon yn aros am gymeradwyaeth weinidogol).

Mae ein penderfyniadau am geisiadau a pholisïau unigol yn gwbl annibynnol o lywodraeth y DU.

Mae gennym dimau a phwyllgorau sy'n gweithio ar draws Cymru, Lloegr, Yr Alban a Gogledd Iwerddon ac mae 95% o'n penderfyniadau grant yn cael eu gwneud yn lleol, gan bobl sy'n byw ac yn gweithio yn y cymunedau rydym yn eu hariannu.

Bwrdd Ymddiriedolwyr Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol yw ein corff cyfreithiol ar gyfer gweinyddu a goruchwylio'r holl arian a freinir ynom. Fe'i sefydlwyd gan Ddeddf Treftadaeth Genedlaethol 1980 i weinyddu Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol.

Yn ôl i'r top

Nesaf Gosod y cyd-destun